

บทที่ 3

ข้อมูลเชิงพื้นที่ 16 อำเภอ (แรก)

3.1 อำเภอด้านขุนทด

3.1.1 ประวัติความเป็นมา

อำเภอด้านขุนทด มีประวัติเท่าที่รวบรวมค้นหาหลักฐานได้ ในด้านตัวบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือสืบเชื้อสายปกครองดูแลอำเภอด้านขุนทด คอยเก็บส่วย อากรไปยังแขวงสั้นเทียะ มีพระเสมารักษาเขตเป็นผู้ปกครองดูแลรักษาตำบล โดยมีที่ทำการอยู่ที่วัดโพธิ์ชุมพล (วัดโคกรักษ์) ต่อมาพระเสมารักษาเขตถึงแก่อนิจกรรม พระประเวศ เข้มแข็ง บุตรชายได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่แทน ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง จึงยกฐานะชุมชนด้านขุนทดขึ้นเป็นอำเภอในปี พ.ศ. 2451 (ร.ศ. 127) เมื่อได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอ จึงได้ย้ายที่ทำการจากวัดโพธิ์ชุมพล (บ้านโคกรักษ์) มายังบริเวณตะวันตกของโรงเรียนบ้านหาญในปัจจุบัน และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอฟันชนะ ครั้นปี พ.ศ. 2456 จึงได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นอำเภอด้านขุนทดอีกครั้งหนึ่ง

3.1.2 ที่ตั้งอำเภอ อาณาเขต ขนาดพื้นที่

อำเภอด้านขุนทดตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ระยะทาง 60 กิโลเมตร ตามถนนสายนครราชสีมา - ขามทะเลสอ - ด้านขุนทด และห่างจากกรุงเทพมหานครจำนวน 257 กิโลเมตร อำเภอด้านขุนทรมีพื้นที่ทั้งหมด 1,816.19 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,135,110.70 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทางการเกษตร 646,017.7 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัย 27,438 ไร่ ที่ดินป่าสงวน 400,393 ไร่ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 25,463 ไร่ ที่ดินรกร้างว่างเปล่า 35,754 ไร่

อาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือติดกับอำเภอจัตุรัส อำเภอบำเหน็จณรงค์ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ ทิศใต้ติดกับอำเภอสีคิ้ว อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ทางด้านทิศตะวันออกติดกับอำเภอพระทองคำ อำเภอโนนไทย อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา และทางด้านทิศตะวันตกติดกับอำเภอเทพารักษ์ จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี

3.1.3 ลักษณะภูมิประเทศและลักษณะทางภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศของอำเภอด้านขุนทด โดยทั่วไปพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง คือบริเวณทางตอนเหนือและทิศตะวันออกของอำเภอเป็นที่ราบสูงจากระดับน้ำทะเล 190 - 211 เมตร ส่วนที่สอง คือบริเวณทางทิศตะวันตกเป็นที่ราบสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขตรอยต่อระหว่างอำเภอด้านขุนทดกับอำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี และอำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ มีทิวเขาเป็นแนวยาวลาดลงมาทางทิศตะวันออกสูงจากระดับน้ำทะเล 240 - 390 เมตร

สภาพอากาศตลอดทั้งปีประกอบด้วย 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อนมีลักษณะอากาศค่อนข้างร้อนและแห้งแล้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนฤดูฝน ฝนจะตกไม่ต่อเนื่องและมีการทิ้งช่วง และมีฝนตกหนักในเดือนกันยายนเดือนตุลาคม ซึ่งก่อให้เกิดน้ำท่วมในบางปี และฤดูหนาวจะมีช่วงสั้น ๆ เป็นบางคราวตามลักษณะของความกดอากาศที่แปรปกคลุมจากประเทศจีน

3.1.4 ลักษณะด้านเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ จากข้อมูลพื้นฐานพบว่าประชากรในเขตอำเภอคำณุนทดโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ทำสวน ทำการประมง ปศุสัตว์ รองลงมาคือการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป

ตารางที่ 79 แสดงการประกอบอาชีพของประชากร อำเภอคำณุนทด

อาชีพ	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ไม่มีอาชีพ	1,550	1,999	3,549
นักเรียน	7,888	7,424	15,312
นักศึกษา	631	773	1,404
ทำนา	8,530	8,854	17,384
ทำไร่	9,224	8,503	17,727
ทำสวน	57	47	104
ประมง	4	3	7
ปศุสัตว์	72	54	126
รับราชการ	481	440	921
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	27	30	57
พนักงานบริษัท	431	485	916
รับจ้างทั่วไป	6,972	6,326	13,298
ค้าขาย	861	1,269	2,130
ธุรกิจส่วนตัว	147	128	275
อื่นๆ	2,303	2,702	5,005
รวมทั้งสิ้น	39,178	39,037	78,215

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอคำณุนทด (2554)

หมายเหตุ : จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

2) รายได้ จากข้อมูลพบว่าในพื้นที่อำเภอคำม่วนมียาขายได้เฉลี่ยของประชากรอยู่ที่ 49,867.51 บาทต่อคนต่อปี ซึ่งพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยสูงสุด คือ พื้นที่ตำบล โนนเมืองพัฒนาที่มีรายได้เฉลี่ย 68,239.18 บาทต่อคนต่อปี รองลงมา คือ ตำบลหนองไทรมีรายได้เฉลี่ยอยู่ที่ 55,140.19 บาทต่อคนต่อปี และพบว่าพื้นที่ที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตำบลกุดพิमानที่มีรายได้เฉลี่ย 38,033.53 บาทต่อคนต่อปี

ตารางที่ 80 แสดงรายได้ของประชากรจำแนกเป็นรายตำบล อำเภอคำม่วน

ลำดับ	พื้นที่ตำบล/เทศบาล	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (บาท)
1	คำม่วน	51,353.36
2	ห้วยบง	43,472.60
3	หนองกรด	48,748.73
4	กุดพิमान	38,033.53
5	หินดาด	53,228.01
6	สระจรเข้	43,974.20
7	บ้านแปรง	41,432.47
8	ตะเคียน	48,359.33
9	โนนเมืองพัฒนา	68,239.18
10	หนองบัวตะเกียด	50,775.46
11	พันชนะ	53,249.89
12	หนองไทร	55,140.19
13	หนองบัวละคร	54,289.52
14	บ้านเก่า	49,531.22
15	คำม่วน	52,526.30
16	คำม่วนนอก	54,545.06
เฉลี่ยรายได้ต่อคนต่อปีของประชากรในพื้นที่		49,867.51

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอคำม่วน (2554)

3) รายจ่าย จากข้อมูลพบว่าในพื้นที่อำเภอคำม่วนมีค่าใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภค รวมทั้งอำเภอจำนวน 1,679,575,859 บาทต่อปี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อข้าวสาร ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารที่จำเป็น ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อขนมกรุบกรอบ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ค่าการเดินทาง (น้ำมันรถ ค่าโดยสาร) ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ บัตรเติมเงิน ค่าบันเทิง หวยและการพนัน ค่าบุหรี เหล้า ยาสูบ และอื่น ๆ ในขณะที่รายจ่ายเพื่อต้นทุนในการผลิตรวม จำนวน

609,066,896 บาทต่อปี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายค่าพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ค่าสารเคมีเพื่อการผลิต ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ค่าเช่า และค่าเครื่องจักรต่าง ๆ

ตารางที่ 81 แสดงรายจ่ายภาพรวมของประชากรจำแนกตามประเภทของรายจ่าย อำเภอคำชะอี

ประเภทรายจ่าย	รายจ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	133,587,124
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	133,587,124
ค่าสารเคมีเพื่อการผลิต	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	177,293,451
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	177,293,451
ค่าจ้าง ค่าแรงงาน ค่าเช่า	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	139,044,353
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	139,044,353
ค่าเครื่องจักรต่าง ๆ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	159,141,968
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	0
	จำนวนรวม	159,141,968
ค่าใช้จ่ายเพื่อการซื้อข่าวสาร	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	85,815,838
	จำนวนรวม	85,815,838
ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออาหารที่จำเป็น	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	326,656,999
	จำนวนรวม	326,656,999
ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อขนมกรูบกรอบ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	236,692,499
	จำนวนรวม	236,692,499
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	107,975,069
	จำนวนรวม	107,975,069

ตารางที่ 81 แสดงรายจ่ายภาพรวมของประชากรจำแนกตามประเภทของรายจ่าย อำเภอคำชะอี (ต่อ)

ประเภทรายจ่าย	รายจ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	36,150,406
	จำนวนรวม	36,150,406
ค่ารักษาพยาบาล ค่ายา	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	34,530,598
	จำนวนรวม	34,530,598
ค่าใช้จ่ายในด้านการศึกษา	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	136,851,356
	จำนวนรวม	136,851,356
ค่าการเดินทาง (ค่าน้ำมันรถ ค่าโดยสาร)	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	469,051,940
	จำนวนรวม	469,051,940
ค่าน้ำ ค่าไฟ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	105,967,239
	จำนวนรวม	105,967,239
ค่าโทรศัพท์ บัตรเติมเงิน	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	108,580,502
	จำนวนรวม	108,580,502
ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	63,706,378
	จำนวนรวม	63,706,378
ค่าบันเทิง หวย และการพนัน	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	19,230,703
	จำนวนรวม	19,230,703
ค่าบุหรี่ เหล้า ยาสูบ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	23,533,234
	จำนวนรวม	23,533,234

ตารางที่ 81 แสดงรายจ่ายภาพรวมของประชากรจำแนกตามประเภทของรายจ่าย อำเภอคำชะโนด (ต่อ)

ประเภทรายจ่าย	รายจ่าย	จำนวนเงิน (บาท)
ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	รายจ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิต (บาท)	0
	รายจ่ายในการอุปโภคบริโภค (บาท)	96,215,052
	จำนวนรวม	96,215,052
รวมทั้งหมด		2,460,024,709

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา (2553)

4) หนี้สินและเงินออม จากการสำรวจข้อมูลบัญชีครัวเรือนพบว่าประชากรในพื้นที่ของอำเภอคำชะโนด มีหนี้สินเฉลี่ย 6,780.39 บาทต่อคนต่อปี และมีเงินออมเฉลี่ย 4,903.97 บาทต่อคนต่อปี จากข้อมูลของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) อำเภอคำชะโนดประจำปี พ.ศ. 2553 พบว่าเกษตรกรในพื้นที่อำเภอคำชะโนดมีหนี้สินจากการกู้ ธกส. รวมกันจำนวน 2,178 ล้านบาท โดยส่วนใหญ่กู้มาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 1,811 ล้านบาท กู้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการศึกษาจำนวน 110 ล้านบาท และกู้เพื่อชำระหนี้ในระบบประมาณ 257 ล้านบาท

5) กลุ่มองค์กร

ก. กลุ่มองค์กรชุมชนและองค์กรทางสังคมที่เข้มแข็งในพื้นที่อำเภอคำชะโนด มีกลุ่มประเภทกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสตรีแม่บ้าน และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังนี้

ตารางที่ 82 แสดงกลุ่มองค์กรในพื้นที่อำเภอคำชะโนด

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก	กิจกรรมหลัก	ชื่อประธานกลุ่ม
กลุ่มสตรีแม่บ้าน	13,000 คน	สำรวจข้อมูล (พัฒนาชุมชน) งานการกุศล และงานสวัสดิการฌาปนกิจ	นางชาลิณี อธิคมสมบัติ
กลุ่ม อสม.	1,600 คน	สำรวจข้อมูล (สาธารณสุข) สวัสดิการฌาปนกิจ และการดูแลสุขภาพคนในชุมชน	น.ส.วิไลวรรณ ชงสันเทียะ
กองทุนหมู่บ้าน	225 (กองทุน)	การกู้ยืม และสวัสดิการฌาปนกิจ	นายประยุทธ์ พิทยาภรณ์
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	225 (กองทุน)	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	ไม่มีข้อมูล
ชมรมเครือข่ายอาสาสมัคร คุมประพฤติ	70 คน	งานคุมประพฤติ	นายมานพ จันทสิทธิ์

ตารางที่ 82 แสดงกลุ่มองค์กรในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด (ต่อ)

ชื่อกลุ่ม	สมาชิก	กิจกรรมหลัก	ชื่อประธานกลุ่ม
กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน	160 คน	ให้ความรู้และเฝ้าระวัง เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	นายปฐมเกียรติ ไชยคำ
ชมรมล้อมวลชนอำเภอ ด่านขุนทด-เทพารักษ์	15 คน	ข่าว งานการกุศล	นายจำลอง สายจันทร์
ชมรมอาสาพัฒนาชุมชน	1,000 คน	พัฒนาชุมชน และการรณรงค์ ต่อต้านยาเสพติด สำรวจข้อมูล	นายวิระ โสคติญญู

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอด่านขุนทด (2554)

ข. กลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ โอท็อป ประชากรในอำเภอด่านขุนทดได้มีการรวมกลุ่มกันผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นตามโครงการส่งเสริมอาชีพ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ดังนี้

ตารางที่ 83 แสดงรายชื่อกลุ่ม โอท็อปในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่	ประธาน
กลุ่มโซฟารากไม้ บ้านคอนแต้ว	51 ม.7 ต.หนองไทร	นายสุข พลายนทีเยะ
กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์	122 ม.3 ต.พันชนะ	นางพันทิพย์ เก่งขุนทด
กลุ่มกระเช้าถวัลย์	33 ม.4 ต.หนองบัวตะเกียด	นางพิณ ช้อนพุดชา
กลุ่มหัตถกรรมปานสรนารายณ์	78 ม.12 ต.บ้านเก่า	นางสาวพวงเพชร ศรีวิวัฒน์
กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว	99 ม.12 ต.ตะเคียน	นางธนาภา อริยานุวัฒน์
กลุ่มแปรรูปพริกบ้านเปรง	92 ม.4 ต.บ้านเปรง	นางสมหวัง วิบูลย์รัตน์
กลุ่มผ้าทอมือบ้านกลาง	1 ม.4 ต.บ้านเก่า	นางกองงาย มนขุนทด
กลุ่มทอเสื่อกก	157 ม.1 ต.พันชนะ	นางสวิก พันชนะ
กลุ่มหัตถกรรมเขาควยแกะสลัก	25 ม.1 ต.หนองบัวละคร	นายสุมิตร ไกรทอง
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเทवासุขสันต์	90 ม.16 ต.หนองกรด	นางลำเรียง เมียขุนทด
กลุ่มแพทย์แผนไทยตำบลกุดพิमान	302 ม.7 ต.กุดพิमान	นางไคน่า เพิ่มขุนทด
กลุ่มผ้าทอมือบ้านกุดโคก	18 ม.8 ต.บ้านเก่า	นางสมปอง ทับขุนทด
กลุ่มทอเสื่อบ้านใหม่ศรีสุข	75 ม.11 ต.หนองกรด	นายประมง พิมขุนทด
กลุ่มทอผ้าบ้านสระพังเหนือ	96/4 ม.10 ต.บ้านเก่า	นางเป็ริ้ว เกตุขุนทด

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอด่านขุนทด (2554)

3.1.5 ลักษณะทางสังคม

1) ด้านประชากร อำเภอด่านขุนทด มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 60,065 ครัวเรือน มีประชากรจำนวน 126,744 คน เป็นชายจำนวน 62,847 คน เป็นหญิงจำนวน 63,897 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 84 แสดงจำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากร อำเภอด่านขุนทด

ตำบล/เทศบาล	ครัวเรือน	จำนวนประชากร		
		ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
ตำบลด่านขุนทด	4,669	4,669	4,923	9,592
ตำบลห้วยบง	5,146	5,146	4,831	9,977
ตำบลหนองกรด	2,782	2,782	2,722	5,504
ตำบลกุศพิมาณ	4,721	4,721	4,812	9,533
ตำบลหินลาด	6,712	6,712	6,649	13,361
ตำบลสระจรเข้	2,999	2,999	3,043	6,042
ตำบลบ้านแปรง	3,284	3,284	3,386	6,670
ตำบลตะเคียน	5,557	5,557	5,698	11,255
ตำบลโนนเมืองพัฒนา	2,147	2,147	2,260	4,407
ตำบลหนองบัวตะเกียด	2,178	4,247	4,504	8,751
ตำบลพันชนะ	3,125	3,125	3,120	6,245
ตำบลหนองไทร	2,487	2,487	2,513	5,000
ตำบลหนองบัวละคร	1,804	1,804	1,753	3,557
ตำบลบ้านเก่า	3,668	3,668	3,760	7,428
ตำบลด่านโน	2,286	2,286	2,285	4,571
ตำบลด่านนอก	2,083	2,083	2,128	4,211
สำนักทะเบียนตำบลด่านขุนทด	3,255	3,144	3,400	6,544
สำนักทะเบียนตำบลหนองกรด	1,162	1,986	2,110	4,096
รวม	60,065	62,847	63,897	126,744

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอด่านขุนทด (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2553)

จากการสำรวจจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจ จำแนกตามช่วงอายุผลการจัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานระดับอำเภอ (จปฐ.2) ปี พ.ศ. 2554 พบว่าอำเภอด่านขุนทด มีประชากรจำแนกตามช่วงอายุ ดังนี้

ตารางที่ 85 แสดงช่วงอายุของประชากร อำเภอด่านขุนทด

ช่วงอายุประชากร (ปี)	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
น้อยกว่า 1 ปี	261	206	467
1- 2	738	601	1,339
3- 5	1,616	1,581	3,197
6- 11	3,645	3,329	6,974
12- 14	2,207	2,024	4,231
15- 17	2,103	2,061	4,164
18- 25	4,874	4,613	9,487
26- 49	15,446	16,092	31,538
50- 60	6,121	6,219	12,340
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	6,087	6,607	12,694
รวมทั้งหมด	43,098	43,333	86,431

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอด่านขุนทด (2554)

หมายเหตุ : จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้
ชาวต่างด้าว อำเภอด่านขุนทดมีแรงงานต่างด้าวจำนวน 64 คน ส่วนใหญ่เป็นชาวกัมพูชา ลาว พม่า

2) ด้านการศึกษา

ก. ระดับการศึกษาของประชากรในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด ส่วนใหญ่ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ในระดับชั้น ป.4 - ป.6 รองลงมาคือผู้ที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 86 แสดงระดับการศึกษาของประชากร อำเภอด่านขุนทด

ระดับการศึกษา	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ไม่เคยศึกษา	1,051	1,295	2,346
ต่ำกว่า ป.4	3,341	3,275	6,616
ป.4-6	21,567	21,545	43,112
ม.ศ. 1-3	161	103	264
ม.1-3	5,227	4,505	9,732
ม.ศ.4-5	77	73	150
ม.4-6	2,618	2,760	5,378
ปวช.	566	450	1,016

ตารางที่ 86 แสดงระดับการศึกษาของประชากร อำเภอคำชะโนด (ต่อ)

ระดับการศึกษา	เพศ		รวม (คน)
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	
ปวส.	733	571	1,304
ปริญญาตรี	941	1,345	2,286
ปริญญาโท	32	30	62
ปริญญาเอก	5	6	11
อื่นๆไม่ระบุ	2,859	3,079	5,938
รวม	39,178	39,037	78,215

ที่มา : ข้อมูล จปฐ. อำเภอคำชะโนด (2554)

หมายเหตุ : จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงจากการสำรวจนี้ อาจไม่เท่ากับจำนวนประชากรที่มีอยู่ในทะเบียนบ้านได้

ข. สถานศึกษา ครูและนักเรียน อำเภอคำชะโนดมีโรงเรียนจำนวน 73 แห่ง มีจำนวนครูทั้งหมด 108 คน มีจำนวนนักเรียน 2,053 คน โดยเฉลี่ยจำนวนครู 1 คนต่อจำนวนนักเรียนประมาณ 19 คน

ตารางที่ 87 แสดงจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียนจำแนกเป็นรายตำบล อำเภอคำชะโนด

ตำบล/เทศบาล	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
เทศบาลตำบลคำชะโนด	1	4	75
คำชะโนด	2	4	75
ห้วยบง	9	9	167
หนองกรด	7	7	124
กุดพิมาน	4	5	107
หินดาด	5	12	206
สระจระเข้	3	5	100
บ้านแปรง	4	5	86
ตะเคียน	7	10	190
โนนเมืองพัฒนา	3	6	111
เทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด	10	11	148
พันชนะ	3	3	72

ตารางที่ 87 แสดงจำนวนสถานศึกษา ครู และนักเรียนจำแนกเป็นรายตำบล อำเภอด้านขุนทด (ต่อ)

ตำบล/เทศบาล	จำนวนโรงเรียน	จำนวนครู	จำนวนนักเรียน
หนองไทร	3	5	204
หนองบัวละคร	3	4	51
บ้านเก่า	3	7	147
ด่านใน	3	6	125
ด่านนอก	3	5	65
รวม	73	108	2,053

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 5 (2554)

ค. การศึกษาอื่น ๆ อำเภอด้านขุนทรมีศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน หรือศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในระดับอำเภอจำนวน 1 แห่ง และมีศูนย์บริการระดับตำบลจำนวน 16 แห่ง มีบุคลากรสายการสอนและครูอาสา จำนวน 18 คน มีนักเรียน จำนวน 1,674 คน มีที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้านจำนวน 96 แห่ง มีห้องสมุดประชาชนจำนวน 1 แห่ง และมีการศึกษาสังกัดกรมการศาสนา ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญจำนวน 2 แห่ง

3) ด้านการสาธารณสุข

ก. สถานบริการด้านการสาธารณสุขและการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอด้านขุนทด มีดังนี้

ตารางที่ 88 แสดงจำนวนสถานบริการสาธารณสุข อำเภอด้านขุนทด

สถานบริการสาธารณสุข	จำนวน (แห่ง)	หมายเหตุ
โรงพยาบาลประจำอำเภอ	1	ขนาด 90 เตียง
โรงพยาบาลเอกชน	1	
โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	19	
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	1	
คลินิกแพทย์	11	
คลินิกทันตกรรม	1	
ร้านขายยาแผนปัจจุบัน	11	
หน่วยควบคุมโรคที่นำโดยแมลง (ส่วนมาเลเรีย)	1	

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอด้านขุนทด (2554)

ข. บุคลากรทางด้านสาธารณสุข (ไม่นับรวมเอกชน) ในพื้นที่อำเภอด้านขุนทดมีบุคลากรทางด้านสาธารณสุข จำนวน 511 คน ดังนี้

ตารางที่ 89 แสดงจำนวนบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข อำเภอด้านขุนทด

บุคลากร	จำนวน (คน)	ประชากรต่อบุคลากรทางการแพทย์ 1 คน
แพทย์	9	14,083
กุมารแพทย์	1	12,6744
ทันตแพทย์	5	25,349
ทันตภิบาล	3	42,248
เภสัชกร	6	21,124
พยาบาลวิชาชีพ	87	1,457
นักวิชาการ	6	21,124
สาธารณสุขอำเภอ	1	126,744
นักวิชาการสาธารณสุข	5	25,349
เจ้าพนักงานธุรการ	1	126,744
บุคลากรสาธารณสุข	68	1,864
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	316	401
ลูกจ้างชั่วคราว	3	42,248

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอด้านขุนทด (2554)

ค. สถานการณ์ด้านสาธารณสุข จากข้อมูลพบว่าในพื้นที่อำเภอด้านขุนทด มีโรคติดต่อที่จะต้องเฝ้าระวัง 5 อันดับแรกของอำเภอ โดยคิดอัตราป่วย 1 : 100,000 ของประชากร ได้ดังนี้

ตารางที่ 90 แสดงการป่วยของประชากร อำเภอด้านขุนทด

ชื่อโรค	จำนวน	อัตราป่วยต่อประชากรหนึ่งแสนคน
โรคอุจจาระร่วง	963	1,220.58
โรคปอดบวม	353	448.51
โรคตาแดง	109	137.66
โรคอาหารเป็นพิษ	55	69.63
โรคสุกใส	46	58.43

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอด้านขุนทด (2553)

ง. อัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2549 – 2553 ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร โดยใช้อัตรา 1 : 1,000 ของประชากร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 91 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประชากร อำเภอด่านขุนทด

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร (คน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง
2549	125,918	-
2550	125,484	- 0.34
2551	125,970	0.39
2552	126,457	0.39
2553	126,781	0.26

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2553)

4) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านการป้องกัน ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีการจัดระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในด้านต่างๆ มีสถานีตำรวจภูธร 2 แห่ง คอยให้บริการประชาชนในพื้นที่ คือ สถานีตำรวจภูธรด่านขุนทด และสถานีตำรวจภูธรหินลาด

นอกจากนี้ด้านการปราบปราม อำเภอด่านขุนทดได้มีการปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5) ด้านศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 98 และมีองค์กรทางศาสนาตั้งอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ วัด จำนวน 97 แห่ง และสำนักสงฆ์ จำนวน 7 แห่ง

6) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอด่านขุนทดมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นผ่านวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นหลากหลายด้าน ดังนี้

- ด้านการหัตถกรรม ได้แก่ การจักสานไม้ไผ่ โดยนายเวิน พิงขุนทด บ้านเลขที่ 30 หมู่ 7 ตำบลกุดพิมาน และนายตาเด็ว เจริญรัตน์ บ้านเลขที่ 72 หมู่ที่ 5 ตำบลหนองกรด การทำเสื้อ โดยนายชุมพร เจริญ บ้านเลขที่ 34/1 หมู่ที่ 7 ตำบลด่านนอก การกรองหญ้าแฝก โดยนายฉลอง ไถจตุรัส บ้านเลขที่ 29 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยบง การปั้นโอ่ง โดยชุมชนบ้านกุดม่วง การปั้นหม้อ โดยชาวบ้านในพื้นที่บ้านพระมะขาม การตีมีด โดยเทศบาลตำบลด่านขุนทด การตัดหิน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด และการผลิตผลิตภัณฑ์ป่านสรนารายณ์ โดยนางสุมาลัย บุญประกอบ ซึ่งเป็นผลิตผลิตภัณฑ์ที่นำเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนมาดัดแปลงผลิตเป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับ มีความทนทาน

- ด้านการทำปุ๋ย ได้แก่ การทำปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ โดยนายสมาน โสขุนทด บ้านเลขที่ 31 หมู่ 7 ตำบลด่านขุนทด การผลิตปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการเกษตร โดยนายถวัลย์ จันทร์โชติ บ้านเลขที่ 10 หมู่ 3 ตำบลสระจรเข้ และการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ในครัวเรือน โดยนายสุนทร กองสูงเนิน บ้านเลขที่ 72 หมู่ 1 ตำบลด่านนอก

- ด้านการเผาถ่าน ได้แก่ นายชอบ คงขุนทด ซึ่งเป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาในการเผาถ่าน และเป็นแบบอย่างในการดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- ด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ ได้แก่ การเรียกขวัญนาถ โดยนายจั่น บวดขุนทด บ้านเลขที่ 117 หมู่ 9 ตำบลหนองบัวตะเกียด

7) ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น อำเภอคำชะโนดได้มีการอนุรักษ์ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น โดยมีการจัดงานเทศกาล ประเพณีที่สำคัญ ได้แก่ งานประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา งานประเพณีเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา งานประเพณีการขนทรายเข้าวัด งานสงกรานต์ งานประเพณีสงน้ำหลวงพ่อกุณ งานทำบุญตักบาตรในวันสำคัญของชาติ และงานประเพณีสำคัญอื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนา

8) ด้านกีฬาและนันทนาการ อำเภอคำชะโนดมีสวนสาธารณะจำนวน 1 แห่ง คือสวนสาธารณะลานอนุสาวรีย์พ่อขุนทด โดยมีกิจกรรมของกลุ่มรักสุขภาพเดินแอโรบิกทุกวัน เวลา 18.00 - 19.00 น. โดยชมรมแอโรบิกเทศบาลตำบลคำชะโนดร่วมกับโรงพยาบาลคำชะโนด นอกจากนี้มีกิจกรรมของกลุ่มนักเรียนเดินบิ๊บบอย ที่สนับสนุนโดยเทศบาลตำบลคำชะโนด และกิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด

3.1.6 ลักษณะทางการเกษตร

1) ด้านกสิกรรม อำเภอคำชะโนดมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งสิ้น 893,741.42 ไร่ ครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 22,326 ครัวเรือน มีการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ 92 แสดงจำนวนครัวเรือนที่ปลูกพืช พื้นที่ปลูก และผลผลิตเฉลี่ยในพื้นที่อำเภอคำชะโนด

ลำดับที่	พืชเศรษฐกิจ	จำนวนครัวเรือนที่ปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตโดยเฉลี่ย (ตัน/ปี)
1	ข้าวนาปี	5,929	239,049	105,749
2	มันสำปะหลัง	4,791	170,376	604,656
3	อ้อย	2,597	34,569	7,718
4	ข้าวโพด	5,750	210,10	175,448
5	ไม้ผล	2,590	4,589	1,500
6	ผัก(หอมแดง)	148	263	500
7	พริก	3,111	59,970	169
รวม		22,326	714,736	893,741.42

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอคำชะโนด (2554)

2) ด้านปศุสัตว์ จากการสำรวจการทำการปศุสัตว์ในพื้นที่อำเภอคำชะโนด พบว่ามีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ดังนี้

ตารางที่ 93 แสดงการทำปศุสัตว์ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด

ลำดับที่	ชนิดสัตว์	จำนวน (ตัว)	ครัวเรือน
1	โคเนื้อ	24,504	1,435
2	กระบือ	1,620	378
3	สุกร	4,679	1,870
4	เป็ดเทศ	8,549	576
5	เป็ดเนื้อ	47,151	325
6	เป็ดไข่	952	25
7	ไก่พื้นเมือง	167,768	2,542
8	ไก่เนื้อ	377,754	459
9	ไก่พันธุ์ไข่	124,365	257
10	นกกระจอกเทศ	28	1
11	นกกระทา	804	12
12	แพะ	750	12

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอด่านขุนทด (2554)

3) ด้านการประมง จากข้อมูลสำนักงานประมงจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ. 2553 พบว่าอำเภอด่านขุนทดมีการทำประมงน้ำจืด มีสัตว์น้ำจืดที่จับได้รวมทั้งอำเภอจำนวน 76.14 ตันต่อปี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 94 แสดงปริมาณการจับสัตว์น้ำในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด

ชนิดสัตว์ที่จับ	ปริมาณการจับ (ตันต่อปี)
ปลาดุก	7.01
ปลาดุกเพียน	6.52
ปลานิล	58.71
ปลาไน	2.70
ปลาซวาย	1.20
รวม	76.14

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดนครราชสีมา(2553)

3.1.7 ลักษณะทางอุตสาหกรรม

สถานประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตดำเนินการและประกอบการ จำนวน 102 แห่ง ซึ่งสามารถจำแนกตามลักษณะการประกอบการได้ดังนี้

ตารางที่ 95 แสดงจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวน (แห่ง)
อุตสาหกรรมเกษตร	30
อุตสาหกรรมข้าว	4
อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม	3
อุตสาหกรรมอาหารสัตว์	1
อุตสาหกรรมเครื่องแต่งกาย	2
อุตสาหกรรมผ้า	1
อุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า	13
อุตสาหกรรมก๊าซและเชื้อเพลิง	2
อุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์และเครื่องจักรกล	19
อุตสาหกรรมก่อสร้าง	13
อุตสาหกรรมไม้	5
อุตสาหกรรมหิน	4
อุตสาหกรรมเหล็ก	1
อุตสาหกรรมโลหะ	3

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดนครราชสีมา (2553)

3.1.8 ลักษณะทางพาณิชยกรรม

1) สถานประกอบการด้านพาณิชยกรรม อำเภอด่านขุนทดมีการประกอบการด้านพาณิชยกรรม ดังนี้

- ธนาคาร จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารออมสิน และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

- สหกรณ์จำนวน 1 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรด่านขุนทด จำกัด
- สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงมาตรฐาน และก๊าซ จำนวน 6 แห่ง
- ร้านค้า ร้านอาหาร และสถานประกอบการอื่น ๆ จำนวน 25 แห่ง
- ร้านอาหารจำนวน 59 แห่ง
- ร้านให้เช่า และโกดังเก็บของ จำนวน 7 แห่ง

2) การบริการที่พัก โรงแรม ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีจำนวน 3 แห่ง

3) การท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว อำเภอด่านขุนทดมีสถานที่ท่องเที่ยว ที่สำคัญ ได้แก่ วัดบ้านไร่ อยู่ที่ตำบลกุดพิมาน อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา พระตำหนักที่ประทับ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อยู่ที่ตำบลห้วยบง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา และอ่างเก็บน้ำลำปราสาท อยู่ในพื้นที่ตำบลห้วยบง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา

3.1.9 ลักษณะทางโครงสร้างพื้นฐาน

1) การคมนาคม ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีเส้นทางคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอจังหวัด รวมทั้งในตำบลและหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

- เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2068 (สายขามทะเลสอ-หนองสรวง-โนนไทย)
- เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 21กค (สายด่านขุนทด-หนองสรวง)
- เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 201 (สายสีคิ้ว-ชัยภูมิ)
- เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2256 (สายกุดม่วง-ชัยบาดาล)
- เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2217 (สายด่านขุนทด-คำปึง)
- เส้นทางหลวงชนบท สายประจำ-ถนนหักน้อย
- เส้นทางหลวงชนบท สายด่านขุนทด-บ้านวังโป่ง
- เส้นทางหลวงชนบท สายด่านขุนทด-อำเภอเทพารักษ์ (ถนนกำลังเอก)
- เส้นทางหลวงชนบท สายบ้านแปรง-หนองกรด
- เส้นทางหลวงชนบท สายหนองบัวตะเกียด-คอนใหญ่
- เส้นทางหลวงชนบท สายคอนใหญ่-ห้วยจรเข้ม
- เส้นทางหลวงชนบท สายละเลิงพิมาน-กุดม่วง
- เส้นทางหลวงชนบท สายวังผาแดง-อำเภอเทพารักษ์
- เส้นทางหลวงชนบท สายห้วยบง-อำเภอเทพารักษ์
- เส้นทางหลวงชนบท สายโกรกสมอ-อำเภอเทพารักษ์
- เส้นทางหลวงชนบท สายคอนตะแบง-สระจรเข้ม
- เส้นทางหลวงจังหวัด สายมอสูง-อำเภอสูงเนิน
- เส้นทางหลวงชนบท สายบ้านโคกน้อย-บ้านเจริญผล (อำเภอพระทองคำ)

นอกจากนี้ยังมีเส้นทางเชื่อมระหว่างตำบลและหมู่บ้าน เป็นสภาพถนนลูกรัง จำนวน 219 สาย

2) การโทรคมนาคม ติดต่อสื่อสาร ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีโทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้านจำนวน 80 แห่ง ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขจำนวน 1 แห่ง และ ไปรษณีย์เอกชนอนุญาตจำนวน 9 แห่ง มีหอกระจายข่าวหมู่บ้าน จำนวน 95 แห่ง

3) ประปา พื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีการประปาส่วนภูมิภาคจำนวน 1 แห่ง ประปาดำบลและประปาหมู่บ้าน จำนวน 50 แห่ง แต่ว่ายังไม่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

4) แหล่งน้ำ ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในระดับครัวเรือนและระดับชุมชนดังนี้

ตารางที่ 96 แสดงจำนวนแหล่งน้ำในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด ระหว่างปี พ.ศ. 2552-2554

ประเภทแหล่งน้ำ	2552		2553		2554	
	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง	ทั้งหมด	ที่ใช้ได้ในฤดูแล้ง
บ่อส่วนตัว	458	442	458	442	51	51
บ่อสาธารณะ	171	113	174	116	224	101
บ่อน้ำบาดาล	546	450	515	400	185	85
ถังเก็บน้ำ	1,467	1,235	1,000	890	726	546
โถงน้ำขนาดใหญ่	109,213	109,213	95,000	93,001	92,005	92,005

ที่มา : รวบรวมโดยคณะทำงานโครงการทศวรรษใหม่ ปฎิรูปโครงสร้าง ปฎิรูปประเทศไทย อำเภอด่านขุนทด (2554)

5) ไฟฟ้า ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีสำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจำนวน 2 แห่ง และประชากรในพื้นที่มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

3.1.10 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1) ทรัพยากรดิน อำเภอด่านขุนทดมีลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ไม่อุ้มน้ำ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และมีพื้นที่ดินเค็มประมาณ 1 ใน 3 ของพื้นที่อำเภอ

2) ทรัพยากรน้ำ อำเภอด่านขุนทดมีทรัพยากรแหล่งน้ำที่สำคัญ จำนวน 16 แห่ง โดยมีอ่างเก็บน้ำจำนวน 9 แห่ง มีลุ่มน้ำจำนวน 7 แห่ง

3) ทรัพยากรป่าไม้ อำเภอด่านขุนทด มีพื้นที่ป่าไม้ที่สำคัญ 12 แห่ง ดังนี้

- ป่าชุมชนเจียบกลาง หมู่ที่ 3 4 5 7 ตำบลด้านนอก อำเภอด่านขุนทด พื้นที่ 1,868 ไร่ 2 งาน 61 ตารางวา

- ป่าชุมชนไผ่หัวนางคง หมู่ที่ 1 และหมู่ 7 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด พื้นที่ 398 ไร่ 1 งาน 38 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านหนองพลวง หมู่ที่ 3 ตำบลพันชนะ อำเภอด่านขุนทด พื้นที่ 247 ไร่ 1 งาน 51 ตารางวา

- ป่าชุมชนโคกบึงปรือ หมู่ที่ 1 7 และ 12 ตำบลสระจรเข้ อำเภอด่านขุนทด พื้นที่ 3,517 ไร่ 1 งาน 45 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่ง หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด พื้นที่ 19 ไร่ 98 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่งเหนือ แปลง 1 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด
พื้นที่ 114 ไร่ 2 งาน 35 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่งเหนือ แปลง 2 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด
พื้นที่ 65 ไร่ 79 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่งเหนือ แปลง 3 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด
พื้นที่ 2 ไร่ 3 งาน 91 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่งเหนือ แปลง 4 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด
พื้นที่ 13 ไร่ 3 งาน 20 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่งเหนือ แปลง 5 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด
พื้นที่ 408 ไร่ 3 งาน 54 ตารางวา

- ป่าชุมชนบ้านวังโป่งเหนือ แปลง 6 หมู่ที่ 11 ตำบลบ้านเก่า อำเภอด่านขุนทด
พื้นที่ 65 ไร่ 2 งาน 33 ตารางวา

3.1.11 ด้านการเมือง

1) การเมืองระดับชาติ พื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีสาขาพรรคการเมืองจำนวน 2 สาขา ได้แก่ สาขาพรรคประชาธิปัตย์ และสาขาพรรคประชาชนธรรม

2) การเมืองระดับท้องถิ่น ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีกลุ่มทางการเมืองระดับท้องถิ่น จำนวน 1 กลุ่มคือ กลุ่มรักษ์โคราช การแข่งขันทางการเมืองในท้องถิ่นมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงกันในกระบวนการเลือกตั้งเพื่อให้เข้าไปสู่การเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ขณะเดียวกันผู้นำท้องถิ่น หรือผู้นำกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมากเป็นฐานคะแนนเสียงให้นักการเมืองระดับประเทศ

3) การเมืองภาคพลเมือง อำเภอด่านขุนทดมีกลุ่มการเมืองภาคพลเมืองในพื้นที่ที่ทำงานเป็นองค์กรตรวจสอบการเลือกตั้ง และทำงานคู่ขนานกับการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น กลุ่มนี้มีความเป็นอิสระในการทำงานในพื้นที่ และเป็นการทำงานเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนงานภาคประชาชนให้ประชาชนสามารถลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยทำงานประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ท้องถิ่น เอกชน และองค์กรภาคีภายนอกด้วย

3.1.12 ด้านการจัดการราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

การจัดระเบียบการปกครอง ในเขตพื้นที่อำเภอด่านขุนทด จำแนกการปกครองตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พุทธศักราช 2534 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

1) การบริหารราชการส่วนกลาง ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด คือ โรงพยาบาลประจำอำเภอ สำนักงานเขตการศึกษาที่ 7 และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ

2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาคมีส่วนราชการต่าง ๆ ดังนี้ ที่ทำการปกครองอำเภอ สถานีตำรวจภูธร สถานีตำรวจทางหลวง สำนักงานศุลกากร สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานที่ดิน

สำนักงานสรรพากร สำนักงานป่าไม้ สำนักงานสถิติ สำนักงานเกษตร สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานศึกษาธิการ สำนักงานประถมศึกษา และสำนักงานจัดหางาน

3) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ มีจำนวน 7 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานขนส่งจังหวัด นครราชสีมาสาขาด่านขุนทด สำนักงานประปาอำเภอ สำนักงานไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และที่ทำการไปรษณีย์-โทรเลขอำเภอด่านขุนทด

4) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น อำเภอด่านขุนทดมีการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ คือ

ก. องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทดมีศูนย์ประสานงาน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาในพื้นที่ ซึ่งดูแลครอบคลุมทั้งอำเภอ

ข. องค์การบริหารส่วนตำบล มีสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอด่านขุนทด และมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดจำนวน 16 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลด่านขุนทด องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยบง องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกรด องค์การบริหารส่วนตำบลกุดพิमान องค์การบริหารส่วนตำบลหินลาด องค์การบริหารส่วนตำบลสระจรเข้ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแปรง องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียน องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมืองพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวตะเกียด องค์การบริหารส่วนตำบลพันชนะ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไถ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวละคร องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า องค์การบริหารส่วนตำบลด่านใน และองค์การบริหารส่วนตำบลด่านนอก

ค. เทศบาล ในพื้นที่อำเภอด่านขุนทด มีเทศบาล จำนวน 3 แห่ง คือ เทศบาลตำบลด่านขุนทด เทศบาลตำบลหนองกรด และเทศบาลตำบลหนองบัวตะเกียด

5) การปกครองท้องที่ อำเภอด่านขุนทดได้มีการแบ่งเขตการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2547 เป็น 16 ตำบล 225 หมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 97 แสดงจำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามตำบล อำเภอด่านขุนทด

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	รายชื่อหมู่บ้าน
ด่านขุนทด	17	บ้านหาญ บ้านหัวบึง บ้านจั่น บ้านโคกรักษ์ บ้านใหม่เจริญสุข บ้านโพธิ์ทอง บ้านถนนหักน้อย บ้านคอนกลอย บ้านด่านขุนทด บ้านเมืองหาญ บ้านใหม่ไชยณรงค์ บ้านหนองโสน บ้านใหม่ไทยเจริญ บ้านจั่นสันติสุข บ้านถนนหักน้อยพัฒนา บ้านโลกพัฒนา และบ้านสร้างสรรค์พัฒนา

ตารางที่ 97 แสดงจำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามตำบล อำเภอต่างชนบท (ต่อ)

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	รายชื่อหมู่บ้าน
ห้วยบง	25	บ้านห้วยบง บ้านหนองกรดน้อย บ้านป่ารังงาม บ้านศิลาร่วมสามัคคี บ้านน้อยพัฒนา บ้านชัยพลู บ้านชัยยาง บ้านหนองใหญ่ บ้านหินเพิง บ้านสงขล บ้านภูผาทอง บ้านวังผาแดง บ้านเสาร้ห้า บ้านชัยพลูน้อย บ้านชัยสมบูรณ์ บ้านชัยไทร บ้านถ้ำเต่า บ้านวังไทรงาม บ้านโนนสะอาด บ้านโป่งใหญ่ บ้านชัยน้ำเค็ม บ้านมอสุวรรณ บ้านชัยสนุ่น บ้านห้วยโป่ง และบ้านชัยเจริญ
หนองกรด	17	บ้านหนองแห่น บ้านหนองหัน บ้านหนองกรด บ้านโคกสมอ บ้านคูเมือง บ้านหนองโสน บ้านวังสนวน บ้านใหม่ชัยพฤกษ์ บ้านกระทุ่มโพรง บ้านเกาะลอย บ้านใหม่ศรีสุข บ้านไร่ชัยพันธ์ บ้านหนองยายหอม บ้านสุขสันต์ บ้านใหม่แหลมทอง บ้านเทวานิมิต และบ้านชัยมงคล
กุดพิมาน	15	บ้านถนนหักใหญ่ บ้านโนนสง่า บ้านหนองกระเทียมเหนือ บ้านกระขาว บ้านบุชีเหล็ก บ้านไร่ บ้านกุดพิมาน บ้านโนนสะอาด บ้านสำนักพิมาน บ้านใหม่แสนสุข บ้านดอนใหญ่ บ้านดอนน้อย บ้านพิงพิมาน บ้านโสมน้อยพัฒนา และบ้านโนนเจริญ
หินดาด	24	บ้านหินดาด บ้านท่าชีเหล็ก (1) บ้านห้วยจระเข้ บ้านปราสาท บ้านโนนจีตุน บ้านกุดนางทอง บ้านค่ายทะยิง บ้านทุ่งสว่าง บ้านศรีบุญเรือง บ้านนาตาหน บ้านโคกกระทิงทอง บ้านโคกสามัคคี บ้านหินดาดตะวันออก บ้านปราสาทใต้ บ้านรวมใจ บ้านพุนทอง บ้านหินดาดเหนือ บ้านห้วยจระเข้รุ่งเรือง บ้านห้วยจระเข้ตะวันออก บ้านท่าชีเหล็ก (2) บ้านกุดพญา บ้านปราสาททอง บ้านนาโคกพัฒนา และบ้านหนองยารักษ์
สระจระเข้	13	บ้านหลุง บ้านนุ บ้านใหม่ บ้านสระจระเข้ บ้านดอนตะหนินใหญ่ บ้านไทรทอง บ้านดอนตะแบง บ้านโนนโบสถ์ บ้านดอนเขาะ บ้านหนองสาร บ้านดอนตะหนินน้อย บ้านเทพไทรทอง และบ้านใหม่หนองสาร
บ้านแปรง	12	บ้านหนองบัวโคก บ้านฝายโบสถ์ บ้านโนนสะอาด บ้านแปรงใหม่พัฒนา บ้านหนองเรือ บ้านประดู่งาม บ้านระไหว บ้านคูขาด บ้านหนองปรือ บ้านหลุง บ้านแปรง และบ้านเสลา

ตารางที่ 97 แสดงจำนวนหมู่บ้าน จำแนกตามตำบล อำเภอต่าง ๆ (ต่อ)

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	รายชื่อหมู่บ้าน
ตะเคียน	17	บ้านตะเคียน บ้านโกรกกลี บ้านหินหล่อง บ้านคอนใหญ่ บ้านหนองละมั่ง บ้านหนองพังโพด บ้านกุดม่วง บ้านหินลาด บ้านดงกระสัง บ้านมอสูง บ้านหนองชิงโค บ้านตะเคียนเหนือ บ้านม่วงทองพัฒนา บ้านหนองละมั่ง บ้านกุดม่วงพัฒนา บ้านโกรกกลีพัฒนา และบ้านหินลาด
โนนเมืองพัฒนา	11	บ้านโนนเมือง บ้านโนนเต็ง บ้านคลองแคใต้ บ้านคลองแคเหนือ บ้านห้วยดินดำ บ้านดงมะเกลือ บ้านโนนสายทอง บ้านหัวทำนบ บ้านสระสี่เหลี่ยม บ้านใหม่ทรายทอง และบ้านคลองแคกลาง
หนองบัวตะเกียด	15	บ้านหนองบัวตะเกียด บ้านห้วย บ้านกุดน้ำใส บ้านดอนมุกมัน บ้านจะนู บ้านหนองกระเทียมใต้ บ้านสระจืดุ่น บ้านโคกน้อย บ้านโนนระเวียง บ้านใหญ่ บ้านใหม่โนนระเวียง บ้านสามกลุ่มพัฒนา บ้านสระสมบูรณ์ บ้านห้วยใหม่ และบ้านเมืองตะโก
พันชนะ	11	บ้านพันชนะ บ้านดอน บ้านหนองพลวง บ้านมาบกราด บ้านมาบกระสัง บ้านโนนสง่า บ้านโป่งกระสัง บ้านหนองมะค่า บ้านวะระเวียง บ้านพลกรังน้อย และบ้านโนนสง่าสามัคคี
หนองไทร	11	บ้านโคกสามัคคี บ้านหนองกระโดน บ้านหนองแดง บ้านหนองไทร บ้านหนองสะแก บ้านดอนป่าโอบ บ้านดอนแก้ว บ้านหัวนา บ้านไทรงาม บ้านใหม่ประชาสรรค์ และบ้านโคกสามัคคีใหม่
หนองบัวละคร	9	บ้านหนองจีแต้ บ้านหนองบัวละคร บ้านกุดพุทธา บ้านโนนจิว บ้านเจ็อน บ้านโค้งตะคร้อ บ้านโนนสง่า บ้านบุงระกำ และบ้านบึงบัวทอง
บ้านเก่า	13	บ้านเก่า บ้านโนนสะเดา บ้านมะเรียง บ้านกลาง บ้านสระพัง บ้านวังโป่ง บ้านน้อย บ้านกุดโคก บ้านชัยพัน บ้านสระพังเหนือ บ้านวังโป่งเหนือ บ้านใหม่รุ่งเรือง และบ้านวังโป่งบูรพา
ด่านใน	8	บ้านหนองบง บ้านหนองหัวช้าง บ้านพระ บ้านด่านใน บ้านดอน บ้านหัวบึง บ้านดอนขาม และบ้านบึงน้อย
ด่านนอก	7	บ้านละเลิงพิมาน บ้านหัวบึง บ้านน้อย บ้านด่านนอก บ้านมะขามน้อย บ้านหัวบ่อ และบ้านด่านเหนือ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะกรรมการโครงการทศวรรษใหม่ ปฏิรูปโครงข่าย ปฏิรูปประเทศไทย อำเภอต่าง ๆ (2554)

3.1.13 การวิเคราะห์ศักยภาพของอำเภอด่านขุนทด

จากการจัดการประชุมเมื่อวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2554 และวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2554 ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนรวมทั้งสิ้น 64 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนจำนวน 15 คน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 6 คน นักธุรกิจจำนวน 4 คน หน่วยงานราชการต่าง ๆ จำนวน 7 คน กลุ่มเกษตรกรจำนวน 7 คน กลุ่มสื่อมวลชนจำนวน 5 คน นักเรียนจำนวน 5 คน และอื่น ๆ จำนวน 15 คน โดยผู้เข้าร่วมประชุมได้มีส่วนร่วมในการระดมสมองและวิเคราะห์ศักยภาพของอำเภอดังนี้

1) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นปัจจัยหนุนและปัจจัยที่เป็นปัญหาและมีผลต่อการพัฒนาพื้นที่อำเภอด่านขุนทดสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 98 วิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อน ของอำเภอด่านขุนทด

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ก. ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - อำเภอด่านขุนทดเป็นอำเภอที่มีพื้นที่กว้างใหญ่เหมาะสำหรับการทำการเกษตร - มีแหล่งน้ำทั้งที่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นจำนวนหลายแห่ง - ด้านการคมนาคมมีความสะดวกคือ ถนนสาย 201 เชื่อมอำเภอสีคิ้วและจังหวัดชัยภูมิ และเป็นถนนหลักในการคมนาคมระหว่างจังหวัดมีการขยายถนนเป็น 4 ช่องทางจราจร - อำเภอด่านขุนทดมีพื้นที่กว้างใหญ่และสามารถเป็นพื้นที่ทำการเกษตรได้ในหลายพื้นที่ 	<p>ก. ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เส้นทางคมนาคมเริ่มมีความคับคั่งมากขึ้นเนื่องจากมีปริมาณรถที่มีจำนวนมากขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ - ยังไม่มีการกำหนดและวางผังเมืองที่ชัดเจน - ลักษณะพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง น้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้ง - ในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลด่านขุนทดยังมีการเผาขยะที่สร้างมลพิษทางอากาศในพื้นที่จำนวนมาก
<p>ข. ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - อำเภอด่านขุนทดมีประชากรมาก มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เพียงพอกับประชากร และมีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาจำนวน 1 แห่ง ทำให้มีโอกาสและเกิดทางเลือกในการศึกษา - เป็นที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จึงมีความสามารถในการให้บริการทางการศึกษาได้ 	<p>ข. ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากสภาพการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาที่รวดเร็ว ทำให้ผู้ประกอบการส่วนหนึ่ง ไปรับจ้าง โดยให้ลูกอยู่กับปู่ย่าตายาย จึงเกิดปัญหาด้านสังคมและการเลี้ยงดู และบิดามารดา ผู้ปกครอง ขาดการเรียนรู้หรือไม่สามารถให้ความรู้แก่ลูกหลาน หรือตามไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมค่อนข้างสูง

ตารางที่ 98 วิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อน ของอำเภอด่านขุนทด (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้สถานที่และหน่วยงานทางการศึกษาตั้งเป็นศูนย์ประสานงานและเรียนระดับบัณฑิตศึกษา - มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมเพื่อสอนธรรมะแก่พระภิกษุสามเณรจำนวน 2 แห่ง ด้วยการมีแหล่งการศึกษาที่เพียงพอต่อการคมนาคมที่สะดวกจึงส่งผลดีต่อการกระตุ้นและส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชนและบุคคลในพื้นที่อย่างกว้างขวาง - มีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพให้คนในพื้นที่ได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชน โดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมแต่ยังขาดความรู้ในการลดต้นทุนการผลิต - เยาวชนคนรุ่นใหม่อพยพแรงงานไปทำงานในพื้นที่อื่นมากขึ้น ทำให้ในพื้นที่ขาดแคลนแรงงานด้านการเกษตรและความสัมพันธ์ของครอบครัวเริ่มห่างเหินมากขึ้น - เด็กและเยาวชนมั่วมุม มีปัญหาเรื่องชู้สาวและการตั้งครรภก่อนวัยอันควร
<p><i>ค. ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับซื้อผลผลิตการเกษตร เช่น ลานข้าวโพด ลานมัน โรงงานแป้งมันสำปะหลัง - คนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินในการทำการเกษตร - มีโรงงานอุตสาหกรรมผลิตและซ่อมเครื่องมือเกี่ยวกับการเกษตร เช่น รถไถ หรือโรงงานขนาดย่อมอื่น ๆ อีกหลายแห่ง เมื่อมีการจัดตั้งโรงงานจึงเกิดการจ้างงานและสร้างรายได้แก่คนในพื้นที่จำนวนมาก - มีกิจกรรมกลุ่มอาชีพระดับชุมชน เช่น กลุ่มผลิตผลิตภัณฑ์โอท็อปที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและอำเภอด่านขุนทด 	<p><i>ค. ด้านเศรษฐกิจ/อุตสาหกรรม</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ด้วยข้อจำกัดทางด้านกายภาพเป็นอำเภอที่ขาดน้ำ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ไม่สามารถตั้งได้ - แรงงานส่วนหนึ่งทิ้งบ้านเรือนไปรับจ้างในพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรม - อำเภอด่านขุนทดอยู่ในการดูแลของพ่อค้าในตลาดหรือในตำบลโดยเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของลานมัน ลานรับซื้อข้าวโพด ที่สามารถกำหนดราคาได้เอง และประกอบกิจการซื้องานคือการค้าจำหน่ายปุ๋ย หรือยาฆ่าแมลงให้เกษตรกรในพื้นที่ - เกษตรกรในอำเภอด่านขุนทดมีหนี้จากการทำการเกษตรและการใช้จ่ายอื่น ๆ - ต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูงขึ้นทุกปี ขณะเดียวกันปริมาณผลผลิตทางการเกษตรลดลง

ตารางที่ 98 วิเคราะห์ศักยภาพ จุดแข็งและจุดอ่อน ของอำเภอด่านขุนทด (ต่อ)

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>ง. ด้านการเมืองการปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นพื้นที่ที่อยู่กันอย่างสงบ การเมืองไม่รุนแรง จึงมีการเมืองแบบถ้อยทีถ้อยอาศัย - เป็นพื้นที่ที่มีเครือข่ายการเมืองภาคพลเมืองที่ทำงานอย่างกระตือรือร้นที่เชื่อมทั้งเครือข่ายระดับพื้นที่อำเภอและเครือข่ายระดับจังหวัด 	<p>ง. ด้านการเมืองการปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้นำทางการเมืองยังขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานบริหารท้องถิ่น - ผู้นำทางการเมืองเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต - มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในกระบวนการเลือกตั้งทุกระดับ - ประชาชนในพื้นที่ยังไม่เข้าใจเรื่องกระบวนการประชาธิปไตยอย่างแท้จริง - ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยและเห็นว่าเรื่องการเมืองการปกครองไม่ใช่เรื่องสำคัญเร่งด่วน
<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ด่านขุนทดมีลักษณะเป็นเมืองเก่า มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีโบราณสถานและโบราณวัตถุหลายแห่ง เช่น ที่บ้านปราสาท บ้านเก่า (วัดจอกอ) - เป็นอำเภอที่มีประวัติยาวนานในการสร้างบ้านแปงเมืองด่านขุนทด - สำหรับคนที่ยู่นอกเขตเทศบาล มีกิจกรรมการไหว้ศาลปู่ตา การทำบุญวันสารทไทย และการทำบุญเทศน์มหาชาติ ส่วนคนในเขตเทศบาลจะมีการไหว้ศาลเจ้า การจัดงานประเพณีสารทจีนเป็นประจำ 	<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการสืบสาน การค้นคว้าที่แท้จริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นอย่างจริงจัง - เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) การวิเคราะห์ โอกาส และอุปสรรคหรือข้อจำกัด ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาพื้นที่อำเภอด่านขุนทดสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 99 วิเคราะห์ศักยภาพ ด้านโอกาส และอุปสรรค ของอำเภอด่านขุนทด

โอกาส	อุปสรรค
<p>ก. ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การที่รัฐและภาคเอกชนมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และระบบเทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ รุ่นที่ 3 (3G) ที่นำมาพัฒนาการศึกษา การติดต่อสื่อสาร - นโยบายรัฐในการขยายเส้นทางคมนาคมทำให้อำเภอด่านขุนทดกลายเป็นศูนย์กลางในการขนถ่ายสินค้าและการคมนาคม - รัฐมีแนวโน้มที่จะมีการสร้างโรงไฟฟ้าพลังลม โอกาสด้านการเรียนรู้และการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงมีค่อนข้างสูง 	<p>ก. ด้านกายภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะทางภูมิอากาศที่มีความแปรปรวนสูง ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ปรับตัวในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรไม่ทัน - อำเภอด่านขุนทดเป็นพื้นที่เงามรสุม ฝนจะตกค่อนข้างน้อย สภาพพื้นที่จึงแล้งและมีดินเค็ม 1 ใน 5 ส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตร
<p>ข. ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในพื้นที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงการบริการด้านสาธารณสุขมากขึ้น - มีนโยบายเรียนฟรี 12 ปีของรัฐบาลที่เปิดโอกาสให้คนจนได้เรียนหนังสือมากขึ้น - นโยบายปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง 	<p>ข. ด้านสังคม (การศึกษา ครอบครัว เยาวชน กลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญา)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยาเสพติดระบาดจากพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้ยากต่อการควบคุม - สื่อสารมวลชนที่เน้นการนำเสนอเชิงการบริโภคนิยมทำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบของประชาชนในพื้นที่
<p>ค. ด้านเศรษฐกิจ /อุตสาหกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - นโยบายการพัฒนาเกษตรกรไทยผลิตอาหารไทยสู่ครัวโลก - นโยบายประกันรายได้ของเกษตรกรที่ช่วยลดความเสี่ยงในการทำการเกษตร - ส่วนราชการมาให้ความรู้ในเรื่องการลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร - สนับสนุนการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง 	<p>ค. ด้านเศรษฐกิจ /อุตสาหกรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จากนโยบายค่าแรงวันละ 300 บาทส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมของพื้นที่ - บัณฑิตที่เป็นต้นทุนการผลิตทางการเกษตรมีราคาสูงขึ้นทุกปี - เกษตรกรในพื้นที่กำหนดราคาผลผลิตไม่ได้ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการขาดทุน

ตารางที่ 99 วิเคราะห์ศักยภาพ ด้านโอกาส และอุปสรรค ของอำเภอด่านขุนทด (ต่อ)

โอกาส	อุปสรรค
<p>ง. ด้านการเมืองการปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น และนำไปสู่การปกครองตนเองของประชาชน - มีกระบวนการพัฒนาผู้นำและอาสาสมัครจากภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ - มีการสร้างกระบวนการทำงานร่วมกัน โดยนโยบายภาครัฐ 	<p>ง. ด้านการเมืองการปกครอง</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขาดการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง และการเมืองในระดับประเทศเป็นตัวอย่างไม่ดี - การเปลี่ยนรัฐบาลบ่อยทำให้การสนับสนุนงานพัฒนาในพื้นที่ไม่มีความต่อเนื่อง
<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการรณรงค์งานวัฒนธรรมประเพณี ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ - ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในการทำงานด้านวัฒนธรรมประเพณี ในท้องถิ่น - การเปิดอาเซียนเป็นหนึ่งเดียวทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น 	<p>จ. ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สื่อที่เข้าถึงทุกครอบครัวที่ไม่ค่อยมีการนำเสนอเรื่องราวศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

3.1.14 ข้อเสนอแนะการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นเอกภาพ

จากการจัดเวทีอำเภอด่านขุนทด ที่ประชุมได้มีการนำเสนอให้มีการขับเคลื่อนประเด็นเพื่อนำไปสู่การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นเอกภาพทั้งภาครัฐ (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น) ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ประชาชน นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน นักการเมือง และอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไปพร้อมกับการขับเคลื่อนงานปฏิรูป โคราช จึงมีข้อเสนอแนะให้ทำงานผ่านการขับเคลื่อนงานเชิงประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1 ประเด็นการพัฒนาคมน ได้แก่ การพัฒนาผู้นำกลุ่มต่าง ๆ การพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะว่าการพัฒนาคมนเป็นหัวใจของการพัฒนาสังคมอำเภอด่านขุนทด และเป็นการเตรียมเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ในที่นี้จะต้องมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะ โดยอาศัยการพัฒนาการศึกษา การฝึกอบรมนั้น และที่สำคัญเพื่อให้คนมีความรักในท้องถิ่น อยากเห็นท้องถิ่นตนเองพัฒนาจะต้องมีการพัฒนาทัศนคติ การพัฒนาลักษณะนิสัย และการพัฒนาการจงใจให้กับผู้นำทุกระดับของพื้นที่อำเภอด่านขุนทด

ประเด็นที่ 2 ประเด็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากในพื้นที่อำเภอ
ด่านขุนทดกำลังเผชิญกับปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมหลายด้าน เช่น ปัญหาแหล่งน้ำและการจัดการน้ำ
อย่างเป็นระบบ ปัญหาด้านทรัพยากรดิน ที่ส่วนหนึ่งมาจากการใช้ประโยชน์จากที่ดินที่ไม่ถูกต้อง
ปัญหาดินเค็มในบางพื้นที่ ปัญหาการใช้ทรัพยากรจากป่าไม้ ทั้งที่เป็นพื้นที่ป่าสงวนและป่าชุมชน ดังนั้น
การพัฒนาและจัดการในเรื่องนี้จะได้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายสูง

ประเด็นที่ 3 ประเด็นการพัฒนาการศึกษาของเด็กและเยาวชนในพื้นที่รวมทั้งการ
พัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครู เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอันจะนำไปสู่การพัฒนา
นักเรียนสำหรับอำเภอด่านขุนทดในอนาคต